

привабливості. Обмеження приватних інституцій призводить до відмови інвесторів від прийняття рішень щодо подальшої діяльності в корумпованих країнах.

У 1965 році з'явилися перші теоретичні аргументи, підтверджені емпіричними економічними дослідженнями держав з низьким рівнем державних інституцій, про можливість позитивного впливу корупції на економіку: корупція є позитивним стимулом оперативного прийняття рішень і прискорення економічних процесів, тому це негайне рішення проблема надмірної бюрократії держави та повільності чиновників.

Корупція в певних ситуаціях може підвищити ефективність роботи економіки. Основним аргументом цього постулату є спрощення бюрократичної діяльності, уникнення штучних адміністративних перешкод для суб'єктів господарювання.

Приховуючи нелегальну та протиправну діяльність, корупція сприяє і в роботі нелегального бізнесу.

Такі теоретичні аргументи можуть прийнятні для бідних країн, де корупційна діяльність мало контролюється урядом, що призводить до неконтрольованої розтрати державних коштів. З етичної точки зору корупція передбачає деморалізацію у сфері публічної влади та у ставленні суспільства до влади і має негативні наслідки для держави.

В етичному вимірі антикорупційні стандарти є надзвичайно важливими правовими нормами ефективної боротьби.

Серед соціальних аспектів корупції найнебезпечнішими є зниження поваги суспільства до владних інституцій та порушення конституційного принципу верховенства права.

Корупція як складне явище, зумовлене багатьма різними факторами, потребує постійного вдосконалення у застосуванні однакового для всіх держав механізму функціонування антикорупційної діяльності. Це слугуватиме попередженням потенційних загроз, які можуть переростати у справжню кризу.

*Дашковська Анастасія Володимирівна,
здобувач кафедри публічного управління
та адміністрування Національної академії
внутрішніх справ*

РОЛЬ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ У ФОРМУВАННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Системний характер корупції в Україні визнано національними державними органами, міжнародними організаціями та підтверджується дослідженнями сприйняття поширеності корупції серед населення. Нагальним нині є зниження рівня корупції в країні шляхом запровадження нових механізмів ефективного запобігання й протидії

корупційним правопорушенням, що потребує відповідного законодавчого та інституційного забезпечення.

Загальновизнано, що корупція як соціальне явище притаманна інституту держави від виникнення першої держави. В Україні власне феномен корупції та засобів протидії корупції досить часто поставав предметом політичної боротьби. На державному рівні протягом двадцяти років постійно приймалися закони, концепції та програми щодо протидії корупції. Утім, як показує практика, поширення корупції зберігає свої масштаби, а методи подолання корупції в Україні залишаються малоефективними. Причиною цього є недостатня суспільна реакція на системність проявів корупції, відсутність абсолютно негативного сприйняття громадянами корупції в державі. Для України низька ефективність протидії корупції в попередні роки обумовлена тим, що корупція (як характерний прояв неусталеного механізму публічного управління, особливо в країнах з перехідною економікою) досить часто є звичайним атрибутом публічного управління. Однак це суперечить проголошеним у Конституції ідеалам соціальної, правової держави. Поширення корупційних способів вирішення політичних, економічних і соціальних питань, правових спорів дає підстави дійти висновку про системність корупції в усіх сферах державного й суспільного життя, і навіть про загрозу формуванню в Україні так званої корупційної культури [1].

Реалізація завдань, визначених антикорупційними стратегічними документами, надзвичайно ускладнюється тим, що до цього часу в Україні: відсутній дієвий механізм координації та взаємодії державних органів з реалізації антикорупційних заходів правоохоронними методами, а також немає системи постійного моніторингу за змінами у сфері запобігання й протидії корупційним правопорушенням та виконанням інших відповідних заходів.

Останнім часом питання, пов'язані з цією проблематикою, постійно знаходиться в центрі уваги Ради національної безпеки і оборони (РНБО – далі) України. Зокрема у рішеннях РНБО України зазначається про незадовільний стан координації та контроль за діяльністю державних органів щодо запобігання й протидії корупції, невіршеними залишаються питання інституційного забезпечення цієї протидії.

Роль однієї з основних заporук вдалої антикорупційної боротьби належить політичній волі, намірам державного керівництва попереджувати та викорінювати корупцію на кожному рівні влади та в будь-якому прояві. Свідченням цього має бути притягнення будь-якого громадянина до відповідальності, незважаючи на політичні уподобання, займану цією людиною посаду, наближеність до державного керівництва чи інші суб'єктивні обставини. Ключову і визначальну роль, реалізуючи політичну волю, відіграє глава держави з огляду на широкі повноваження, які передбачають підтримку нацбезпеки (обов'язки Голови РНБО України, Головнокомандувача

ЗСУ) і економічної безпеки в тому числі, координацію роботи виконавчих та правоохоронних структур.

Міжнародна практика побудови антикорупційної політики різноманітна, а конкретні форми втілення подібної політики узалежнена від численних пов'язаних між собою чинників з урахуванням соціальних умов, рівня, який мають економічний розвиток, політична культура, державне управління. Водночас є низка визначальних принципів і підходів, загальних для більшої частини держав [2]. Передусім, це усвідомлення того, якими є негативні наслідки корупції, її небезпечний вплив на розвиток та повноцінне забезпечення прав людини в політичній, соціальній і економічній площині. Дуже важливими для суспільства посттоталітарного типу є сформувані систему органів з протидії корупції, розвивати національне законодавство, вивчати досвід постійно функціонуючих у певних країнах інституцій, що діють при президентах, урядах, парламентах. Дослідивши міжнародно-правові акти та досвід антикорупційної боротьби в деяких державах, можна окреслити головні способи, завдяки яким вдасться зробити національне українське законодавство відповідним до міжнародних правових нормативів [3].

У результаті огляду світових спеціалізованих інститутів із боротьби з корупцією можна виділити такі основні моделі організації антикорупційних органів [4]:

- багатопільові агентства із боротьби з корупцією із повноваженнями правоохоронних органів. У межах одного такого агентства поєднуються повноваження проведення розслідувань і розробка політики у цій сфері, аналітична діяльність та моніторинг, попередження корупційних правопорушень і взаємодія з громадськістю (наприклад, Гонконг, Сінгапур);

- спеціальні підрозділи із боротьби з корупцією в системі правоохоронних органів, призначені для розслідування корупційних правопорушень і кримінального переслідування, з повноваженнями оперативно-розшукової та слідчої діяльності (Бельгія, Іспанія);

- органи щодо запобігання корупції, розробки політики і координації, які займаються дослідженням корупції, моніторингом і координацією заходів з виконання антикорупційних програм, контролем у сфері конфлікту інтересів і декларування доходів, сприянням у проведенні освітніх заходів (Франція, Індія).

У багатьох країнах, що входять в Організацію економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), взагалі не існує спеціалізованих органів із боротьби з корупцією, цією діяльністю займаються існуючі правоохоронні інститути й органи державного управління. У країнах з перехідною економікою були утворені структури із боротьби з корупцією різного типу. У Латвії і Литві створені відомства «гонконзького типу», в Румунії і Хорватії – спеціальні антикорупційні

підрозділи поліції та прокуратури, в інших – інститути із запобігання корупції, розробки політики і координації у формі спеціальних комітетів (наприклад у Болгарії). Невирішеність багатьох питань у сфері запобігання та боротьби з корупцією у нашій країні викликана відомчими бар'єрами та відсутністю спільного бачення шляхів подолання цієї проблеми, що обумовлює необхідність посилення координуючої функції РНБО України. Зокрема, вирішення питань створення спеціалізованого антикорупційного органу, організації взаємодії державних і правоохоронних органів у сфері протидії корупції, удосконалення їх організаційно-штатних та управлінських структур, контролю за їх діяльністю видається можливим у рамках роботи РНБО України. Цей конституційний орган при Президентові України має зайняти важливе місце серед інституцій у сфері запобігання і протидії корупції. Основними завданнями РНБО України має бути здійснення системного аналізу стану корупції в Україні з метою визначення пріоритетних напрямів державної політики із запобігання і протидії злочинності та корупції, а також розробки нормативно-правових, інституційних, організаційних та інших заходів з її вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Новак А. Теоретичні основи дослідження протидії корупційним проявам у системі публічного управління. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 1. С. 29–36.
2. Лазаренко С.Ж. Корупція як результат системної неефективності державного управління. *Інвестиції: практика та досвід: наук.-практ. журн.* 2014. № 24. С. 149–151.
3. Сergygin S.S. Mechanisms of prevention and anti-corruption in public administration. *University Scientific Journal*. 2009. № 4. С. 284–289.
4. Специализированные институты по борьбе с коррупцией: обзор моделей. Организация экономического сотрудничества и развития. Сеть по борьбе с коррупцией для стран Восточной Европы и Центральной Азии. URL: <http://www.oecd.org>.
5. Шевчук І.В. Корупційна складова як чинник дестабілізації та загроза економічній безпеці України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=-1&z=1192>.